

INSTRUCTIEMAP LITERATUUR

HAVO

**NEDERLANDS
Alfa-college – 2009-2011**

Naam:

Inhoudsopgave

1. Introductie	2
2. Werkwijze	3
3. Boekenkeuze	4
4. Leesautobiografie	5
5. Literaire begrippen bij drie verhalen (boek 1)	7
6. Boek 2 met kort verslag	11
7. Recensie schrijven bij boek 3	13
8. Presentatie filmopdracht boek 4	14
9. Boek 5 met kort verslag	16
10. Toets themaopdracht boeken 6 en 7	17
11. Poëzieopdracht	18
12. Literatuurgeschiedenis	20
13. Voorbereiding mondeling	21
14. Bronnen	22

1. Introductie

Literatuur is een onderdeel van het vak Nederlands.

Je stelt in twee jaar een leesdossier samen. Dat leesdossier omvat een aantal opdrachten bij acht te lezen literaire boeken. Sommige opdrachten van het leesdossier worden getoetst, van andere moet je een verslag maken, dat je toevoegt aan je leesdossier. Uiteindelijk wordt er over je leesdossier een mondeling afgenomen, waarvoor je een cijfer krijgt.

Het leesdossier bestaat uit de volgende onderdelen:

- een leesautobiografie (verslag)
- literaire begrippen toegepast op verhalen (boek 1) (toets)
- een boek lezen met kort verslag (boek 2) (verslag)
- een recensie schrijven over gelezen boek (boek 3) (verslag)
- vergelijken van een boek met de verfilming ervan (boek 4) (presentatie)
- een boek lezen met kort verslag (boek 5) (verslag)
- vergelijken van twee boeken met zelfde thema (boek 6 en 7) (toets)
- een poëzieopdracht (boek 8) (verslag)

Tijdens de lessen Nederlands wordt natuurlijk aandacht besteed aan Literatuur, maar een deel van de opdrachten moet je zelfstandig maken thuis of in de flexblokken. Gedurende het jaar zal je boeken moeten lezen: vijf in het eerste jaar en drie in het tweede jaar.

Uiteraard zijn de docenten er om je te helpen bij de keuze van de boeken en met je leesdossier. Wij wensen je veel plezier en succes toe.

de docenten Nederlands
Pauline van der Linden
Jan Bult

2. Werkwijze

In de jaren dat je in de bovenbouw zit stel je een leesdossier samen. In die jaren moet je materiaal verzamelen, opdrachten en verslagen maken en plannings en balansverslagen opstellen. Deze verzamel je in jouw dossier.

Enkele opmerkingen:

Map

Het is verstandig een A4-multomap aan te schaffen waar je al je materiaal, verslagen en opdrachten in kunt verzamelen. Je kunt dan te allen tijden materiaal toevoegen, verplaatsen, verwijderen en vervangen.

Zorg voor een overzichtelijke map (gebruik bijvoorbeeld tabbladen en een inhoudsopgave).

Computergebruik

Leesverslagen en verwerkingsopdrachten maak je voor het grootste deel met behulp van je computer. Je zult veel informatie van internet halen (teksten, maar ook plaatjes) en je zult je verslagen en opdrachten met een tekstverwerker samenstellen. De grootste ramp overkomt je als je bestanden (tekst of plaatjes) kwijt raakt door een computercrash. Ook worden regelmatig de schoolcomputers 'schoongemaakt' en is de kans aanwezig dat daardoor je bestanden verloren gaan die je hebt opgeslagen op de schoolcomputer.

Back up

Zorg ervoor dat je altijd het bestand opslaat als je klaar bent met het werken aan een verslag:

- sla alles op op een usb-stick;
- brand de informatie op een cd-rom;
- sla je back-up op op een server;
- maak gebruik van een service op internet:
 - briefcase.yahoo.com (opslagruimte);
 - www.fcpages.com (opslagruimte);
- mail de bestanden naar je mailbox (Hotmail of Gmail).

Printen

Als je aan een verslag of opdracht gewerkt hebt, print dit direct een keer. Noteer op de print bijvoorbeeld de datum. Deze prints kun je in je dossier doen. Doe dit ook met internetsites die je bezoekt; noteer op de print de datum en het internetadres.

Versies

Soms moet je een verslag aanpassen, uitbreiden of omgooien. Gooi nooit eerdere versies weg (ook niet van je harde schijf). Geef die bestanden een versienummer of een datum mee in de kop van je verslag of in de bestandsnaam.

3. Boekenkeuze

Je bent vrij in je keuze van de boeken die je gebruikt voor Literatuur. Maar de boeken die je kiest moeten van 'erkende literaire kwaliteit' zijn. Maak je definitieve boekkeuze altijd na overleg met je docent.

Het kiezen van een boek dat je wilt gaan lezen is een lastige zaak. Je kunt aan de buitenkant van een boek niet zien of het verhaal jou wel aanspreekt. Hoe pak je dat aan? We geven je enkele tips.

Wat is leuk?

Voordat je gaat zoeken naar geschikte boeken; bedenk welke onderwerpen je leuk vindt of waar je in geïnteresseerd bent. Misschien ben je geïnteresseerd in humor, culturele verschillen, geschiedenis of liefde? Sites:

- www.leesdossier.info
- www.boekenzoeker.org
- www.leestipmachine.nl

Vrienden en familie

Je kunt te rade gaan bij vrienden en familie. Mensen om je heen lezen ook boeken en ze kunnen je vaak goede tips geven. Je kunt ook aan hen vragen of ze een top 5 willen samenstellen van hun favoriete boeken.

Het grote voordeel is dat je een eerlijke mening krijgt over een verhaal en de kans is groot dat een van je vrienden het boek gewoon in de kast heeft staan.

Je kunt ook bij je docent informeren.

Internet

Het internet biedt een heleboel manieren om erachter te komen wat mooie boeken zijn.

- Er zijn verschillende online boekwinkels (nl.bol.com en www.proxis.nl) waar niet alleen boeken worden verkocht, maar waar ook reacties staan van lezers. Vaak staan er ook boeken genoemd die over hetzelfde onderwerp gaan.

- Recensies worden in kranten gepubliceerd en die recensies zijn vaak op de website van de kranten te vinden.

boekrecensies.trouw.nl

www.parool.nl/boeken

extra.volkskrant.nl/select/boeken/overzicht.php

www.boekboek.nl

www.recensieweb.nl

www.nrcboeken.nl

Bibliotheek

In de bibliotheek vind je boeken! Ga eens een uurtje neuzen in de boeken die daar in de schappen staan. Kijk eens in de knipselmappen en vraag eens aan een medewerker of die nog een boekentip heeft.

Grote lijsters / Boekentoppers

Elk jaar biedt de uitgeverij Wolters-Noordhoff en de uitgeverij Malmberg setjes met enkele boeken aan. De boeken mag je lezen voor Literatuur. Via de school kun je deze boeken bestellen.

4. Leesautobiografie

Doel

De leesautobiografie is het eerste verslag dat je maakt voor het leesdossier. Het is de bedoeling dat je een beeld geeft van jezelf als lezer en kijker vanaf het moment dat je voor het eerst werd geconfronteerd met verhalen, fictie, film, tv-series tot aan nu. Uiteraard kun je je niet meer alles herinneren en dat is ook niet de bedoeling van de leesautobiografie. Het gaat er met name om dat je probeert weer te geven wat tot dusver indruk op je heeft gemaakt. Vergeet daarbij de boeken van de vreemde talen niet.

Instructie

Maak een leesautobiografie waarin je jouw eigen ontwikkeling als lezer, luisteraar en kijker weergeeft. Met andere woorden: geef weer in een terugblik wat indruk op jou heeft gemaakt als fictie-consument (fictie = fantasie).

Het kan daarbij gaan om voorleesherinneringen thuis en op school, de rol die familie verhalen hebben gespeeld, boeken die indruk hebben gemaakt, de cultuur onder vrienden en vriendinnen, favoriete tv-programma's, films en video's enz.

Ook kun je je afvragen of je belangstelling voor lezen en fantasie in de loop der jaren is veranderd, versterkt of verminderd en waardoor dat komt.

Vorbereidingsfase

De volgende vragen kun je gebruiken om informatie te verzamelen:

- Zijn er verhalen uit je vroegste jeugd die werden voorgelezen en die je je nog goed herinnert? Kun je aangeven wat indruk op je maakte?
- Weet je nog wat het eerste boek was dat je kreeg? Wat was de betekenis van dat boek voor jou?
- Is er een hoofdpersoon in een boek waar je je goed mee kon vereenzelvigen?
- Zijn er illustraties in boeken waar je door werd geraakt?
- Werden op een gegeven moment andere media belangrijker voor jou dan boeken? Kun je aangeven waardoor dat kwam en wat je aansprak in die andere media? (film, radio/tv, tijdschriften, kranten enz.)
- Ben je op school door docenten in aanraking gekomen met boeken, films e.d. die je aanspraken of gebeurde misschien het omgekeerde: hield je het lezen wel voor gezien (verplicht, dus niet leuk)? Denk ook aan andere talen dan het Nederlands.
- Wie hebben je beïnvloed in je lees-, kijk- en luistergedrag? Dit kunnen uiteraard ook andere mensen dan je docenten zijn.
- Welke boeken vormen jouw top 5?

Kortom: probeer eens te brainstormen over je lees-/kijk-/luisterervaringen uit het verleden waardoor je ideeën opdoet voor je leesautobiografie.

Verwerkingsfase

Beschrijf jezelf als "lezer" vanaf je vroegste jeugd tot nu. Beperk je daarbij tot hoogte- of dieptepunten, maar zorg er wel voor dat je een bepaalde ontwikkeling bij jezelf zichtbaar maakt. Maak gebruik van de bij de voorbereidingsfase aangegeven aanwijzingen en vragen.

De volgende onderdelen komen in je leesautobiografie voor:

- Inleiding
- De voorleesperiode
- De basisschoolperiode
- De middelbare schoolperiode Nederlands
- De middelbare schoolperiode andere talen
- Top 5 boeken
- Kranten
- Tijdschriften
- Radio
- Televisie
- Film
- Internet

Noem ook titels (én daarbij de auteur) in je verhaal en vertel bij enkele titels (boeken, films of tv-serie) kort (twee, drie zinnen) waar het verhaal over gaat.

Reflectiefase

In het slot kijk je terug op het werken aan je leesautobiografie. Je kunt jezelf de volgende vragen stellen:

- Vond ik het maken van een leesautobiografie leuk?
- Heeft het werken aan deze opdracht me een beter beeld van mezelf gegeven als lezer?
- Trek ik conclusies uit deze opdracht over het kiezen van boeken dit jaar? Heb ik daar hulp bij nodig?
- Welke knelpunten kwam ik tegen bij het maken van deze opdracht?
- Heb ik iets geleerd voor het maken van een volgende opdracht?

5. Literaire begrippen bij drie verhalen (=boek 1)

Doel

Het kennis nemen van literaire begrippen en het kunnen hanteren en toepassen van die literaire begrippen.

Instructie

Literaire begrippen moet je toepassen op de verhalen die je gelezen hebt of die je nog gaat lezen. In je opdrachten kun je deze literaire begrippen gebruiken. In de les ga je de literaire begrippen toepassen op drie korte literaire verhalen.

N.b.: de toets literaire begrippen en de voorbereiding daarop geldt als boek 1.

Toets

Op de toets krijg je een kort literair verhaal waarover je vragen moet beantwoorden die betrekking hebben op literaire begrippen.

Vorbereidingsfase

In de les wordt besproken wat literatuur is. De volgende vragen kunnen daarbij aan de orde komen:

- Wat is literatuur? Wat zijn literaire verhalen?
- Waarin verschilt literatuur van gewone leesboeken?
- Waarom moet ik literatuur lezen?
- Hoe kan ik literatuur herkennen?
- Waar moet ik op letten als ik literatuur lees?
- Waarom zijn literaire begrippen belangrijk?

Verwerkingsfase

Je krijgt op de volgende bladzijden informatie over de literaire begrippen. In de les worden deze begrippen toegelicht met behulp van enkele literaire korte verhalen.

Literaire begrippen

Tijd en ruimte

- Tijdsduur

Verhalen spelen zich af in een bepaalde tijd (*historische tijd*) en zij bestrijken een hoeveelheid tijd (*tijdsduur*). Soms wordt de tijd waarin een verhaal zich afspeelt duidelijk aangegeven. De handelingen die de personages in het verhaal verrichten spelen zich af in een *ruimte* en een *historische tijd*.

De totale hoeveelheid tijd die alle beschreven gebeurtenissen in beslag nemen is de *vertelde tijd*. Deze staat tegenover de *verteltijd*, de tijd die het in beslag zou nemen om het hele verhaal hardop te vertellen. Het verschil tussen verteltijd en vertelde tijd kan groot of klein zijn.

Bij onbelangrijke zaken in het verhaal past de schrijver *tijdversnelling* toe, d.w.z. in een paar regels zijn we bijvoorbeeld 10 jaar verder in het verhaal. Het omgekeerde is *tijdvertraging*, d.w.z. dat een belangrijk onderdeel van het verhaal uitvoerig beschreven wordt. Vaak zijn dat gedachten van een persoon.

- Tijdsvolgorde

Daarnaast kan de auteur de gebeurtenissen op twee manieren beschrijven: *chronologisch* en *niet-chronologisch*. Eenvoudige verhalen en romans kennen een chronologisch verloop, dat wil zeggen dat de gebeurtenissen zich na elkaar afspelen. Maar als de auteur een of enkele gebeurtenissen uit het verleden wil beschrijven, onderbreekt hij de chronologie. Deze terugblikken in het verleden worden *flashbacks* genoemd. Het omgekeerde van de flashback, de *voortuizing*, deelt mee wat later uitvoerig aan de orde komt.

- Structuur of opbouw

Het kan van belang zijn hoe het verhaal begint of eindigt. Wanneer je in het midden van een verhaal begint, weet je nog niets van de personen, wat er vooraf is gegaan, enz. Zo'n begin wordt een *in medias res* genoemd. Je kunt ook beginnen bij het einde en van daaruit terugblikken.

Wanneer aan het einde van het verhaal er een duidelijke afloop is en er voor de lezer niets meer te raden overblijft, heeft het verhaal een *gesloten einde*. Maar als de afloop nog veel te raden geeft, bijvoorbeeld hoe het verder gaat met de hoofdpersoon, dan spreek je van een *open einde*. De lezer zal het verhaal zelf af moeten maken. Het slot kan ook vaak een verrassende ontknoping zijn.

- Ruimte

Bij het begrip ruimte onderscheid je *de topografische plaats*, dat wil zeggen waar speelt het verhaal zich af (bijvoorbeeld binnenshuis of buitenshuis, in welk land, stad of dorp, op school of in een kasteel) en *de klimatologische omstandigheden*, dat zijn elementen als jaargetijden en weersomstandigheden die nauw aansluiten bij de inhoud van het verhaal. Plaats en omstandigheden bepalen sterk de **sfeer** in een verhaal. De ruimte kan een psychologische of symbolische functie hebben in een verhaal.

De wijze van vertellen of vertelperspectief

De manier waarop een verhaal aan de lezer wordt verteld, is van grote invloed op de leeservaring.

Er zijn globaal drie manieren waarop de auteur een verhaal kan vertellen:

- de ik-verteller;
- de hij/zij- of personale verteller;
- de alwetende of auctoriale verteller.

- de ik-verteller

De auteur voert een ik-figuur op. Vanuit het perspectief van deze 'ik' beleeft de lezer het verhaal. De lezer weet evenveel als de ik-figuur weet, denkt, voelt of beleeft. De ik-figuur hoeft daarbij niet dezelfde persoon als de auteur te zijn. Soms kan de ik-figuur in elk hoofdstuk iemand anders zijn om aan te geven dat iedere verteller slechts zijn eigen visie op het gebeuren kan geven. Dit perspectief kan onbetrouwbaar zijn!

- de hij/zij- of personale verteller

De auteur vertelt het verhaal vanuit één persoon, een hij/zij-figuur, die een naam heeft. De lezer volgt de gebeurtenissen als het ware door de ogen van deze hij/zij-figuur. Ook nu weet de lezer evenveel als deze hij/zij-figuur weet, denkt, voelt of beleeft. Wel kan de auteur in de loop van het verhaal verschillende hij/zij-figuren

volgen in verschillende fasen van het verhaal (een wisselend personaal perspectief). Op die manier kan de lezer meer te weten komen dan de hoofdpersoon.

- de alwetende of auctoriale verteller

In sommige verhalen lijkt een mengvorm op te treden van de ik-verteller en de hij/zij-verteller. Het verhaal komt over alsof de 'ik' een verhaal vertelt over een hij/zij-figuur. Maar de 'ik' neemt zelf niet deel aan het eigenlijke verhaal, waarvan hij het verloop volledig kent. Soms onderbreekt de 'ik' de hij/zij-figuur om zich rechtstreeks tot de lezer te richten. Zo kan hij commentaar leveren op de gebeurtenissen of de lezer daarover opheldering geven. Bijvoorbeeld: "Dat had Pietje beter niet kunnen doen, daar krijgt hij later spijt van."

Spanning

Spanning is niets meer dan 'willen weten hoe de gebeurtenissen verder gaan en hoe het verhaal afloopt'. Spanning zorgt ervoor dat de lezer verder wil lezen; maakt hem nieuwsgierig naar het einde.

Gebeurtenissen, tijdsverloop, ruimte en vertelwijze zijn bouwstenen waarmee de auteur de spanning in een verhaal kan aanbrengen. Er kunnen in een verhaal verschillende spanningsmomenten zitten, die uiteindelijk tot de ontknoping leiden.

Thema en motieven

Als je met enkele woorden moet zeggen waar het verhaal eigenlijk over gaat, kom je terecht bij het **thema**. Je zou het thema dan ook kunnen omschrijven als de allerkortste samenvatting van het verhaal. Enkele veel voorkomende thema's zijn: liefde, dood, eenzaamheid, relatie ouder-kind, schuld en boete, zin en zinloosheid. In de meeste gevallen zijn die thema's belangrijke kwesties waarmee een mens in zijn leven geconfronteerd kan worden.

Bij het vertellen van het verhaal gebruikt de auteur allerlei bouwstenen. Hoe verschillend deze elementen ook kunnen zijn, ze moeten allemaal in dienst staan van het thema. Om het verhaal niet in chaos te laten verlopen, brengt de auteur structuur aan. Hij doet dit door het steeds laten terugkeren van bepaalde bouwstenen, zodat er een samenhang ontstaat. Zo'n terugkerend element wordt een **motief** genoemd. In een boek kunnen verschillende motieven voorkomen. Alle motieven samen verduidelijken waar het boek eigenlijk over gaat: het thema.

Het is soms moeilijk om thema en motieven duidelijk te herkennen.

Personages

Een verhaal kent vaak maar een of enkele personages die een echt belangrijke rol spelen. Dat zijn de *hoofdpersonen*. Het is belangrijk om over hen iets meer te weten. Zo kun je kijken naar het uiterlijk, maar dat is niet altijd interessant voor het verhaal. Het gedrag dat ze vertonen is van veel groter belang. Het gedrag van een hoofdpersoon hangt nauw samen met zijn innerlijk. Waarom gedraagt hij zich op die manier? Wat denkt hij, wat zijn de drijfveren voor zijn handelen? Soms kan de naam van een hoofdpersoon een extra betekenis hebben (*speaking names*).

Wanneer de auteur zijn hoofdpersonen met enkele typerende uiterlijke kenmerken neerzet, zonder dat hij het innerlijk beschrijft, noemt men dat een **type**. Gaat hij daarentegen dieper in op het innerlijk van de hoofdpersoon, waardoor de lezer het

gedrag beter kan plaatsen en begrijpen, dan noemt men dat een **karakter**. Personages kunnen veel diepgang (**round character**) of weinig diepgang (**flat character**) hebben. Meestal hebben de gebeurtenissen in een verhaal effect op het karakter en het innerlijk van een verhaalfiguur. Dat karakter ontwikkelt zich dan in de loop van het verhaal; de hoofdfiguur ontwikkelt zich bijvoorbeeld van een aarzelende, onzekere jongeman tot een daadkrachtige man vol zelfvertrouwen.

Titel, ondertitel en motto

Titels verwijzen vaak naar gebeurtenissen, het thema, de motieven en de personages. Vaak is het niet zo moeilijk om de *titel* te verklaren. Toch blijven er altijd raadselachtige titels over.

Soms hebben boeken een *ondertitel*. Zo'n ondertitel is vaak een nadere verwijzing naar het thema.

Tenslotte kan de schrijver de tekst vooraf laten gaan door een *motto*. Dat is vaak een klein stukje tekst, een citaat of een deel van een gedicht dat van toepassing is op het verhaal dat vervolgens wordt verteld. Ook motto's kunnen soms moeilijk te verklaren zijn.

bron: 'Literatuur zonder grenzen' - L. Coenen e.a. - 1998

6. Boek 2 met kort verslag

Instructie

Lees een literair boek en maak een kort boekverslag. In de les leer je wat een recensie is. In de voorbereiding zoek je recensies en boekverslagen over het desbetreffende boek. Deze beoordeel je op inhoud (argumenten).

Verslag

De volgende onderdelen komen in dit boekverslag:

- Gegevens van het boek (titel, schrijver, jaar en plaats van uitgave)
- motivatie van keuze
- Je oordeel
 - bespreek minstens drie aspecten van het boek
 - ondersteun jouw oordeel met argumenten
 - geef minstens drie citaten om dat te verduidelijken
- Korte samenvatting (100 woorden) van de plot
- Zoek twee recensies (zie hoofdstuk Bronnen voor internetsites) en twee boekverslagen. Geef een oordeel over de inhoud en presenteer dat overzichtelijk (het liefst met behulp van een schema). De desbetreffende recensies en boekverslagen voeg je toe.

Geef antwoord op de volgende vragen over de boekverslagen:

- Welke onderdelen worden in de boekverslagen besproken?
- Zijn er duidelijke verschillen tussen de boekverslagen? Bespreek die verschillen.
- Zijn er onderdelen die volgens jou niet kloppen? Geef aan welke en waarom ze volgens jou niet juist zijn.
- Wat is jouw oordeel over het boekverslag (leg dat ook uit)?

Geef antwoord op de volgende vragen voor de recensies:

- Welk oordeel heeft de schrijver over het boek?
- Welke argumenten geeft de schrijver voor zijn mening?
- Geef voor elk argument aan of je het ermee eens bent of niet en geef aan waarom.

7. Recensie schrijven bij boek 3

Een recensie is in de eerste plaats een betoog dat door anderen gelezen wordt. In een recensie vel je een waardeoordeel, waarmee je anderen aanspoort of afraadt dat boek te lezen. Bij een recensie gaat het erom zorgvuldig je mening te formuleren en deze te onderbouwen met argumenten.

Het bouwplan van een recensie heeft ook meestal de opbouw van een betoog.

Opbouw van een recensie

1. Inleiding

- a. Aantrekkelijke introductie van de te bespreken roman (auteur, titel en uitgave).
- b. Bondige informatie over de auteur, zijn andere boeken en het genre.

2. Kern

c. Een korte inhoudsbeschrijving van het verhaal (in drie zinnen). Die inhoudsbeschrijving is niet volledig, want een recensie is ook bedoeld om andere lezers te informeren. Te veel informatie over de inhoud (de plot en de ontknoping bijvoorbeeld) kan ertoe leiden dat de aardigheid om het werk zelf te gaan lezen er voor lezers af is, en dat is natuurlijk niet de bedoeling. Verwerk wel het thema in je samenvatting.

d. Beschrijf jouw mening over het verhaal aan de hand van vier elementen. Je onderbouwt je mening met argumenten. Die argumenten verduidelijk je met voorbeelden en citaten uit het verhaal.

3. Afsluiting

- e. Je uiteindelijke waardeoordeel, dat logisch volgt uit het voorafgaande..
- f. Advies voor mensen die de roman nog niet gelezen hebben.

Denk om het volgende:

Bedenk een interessante titel. Maak duidelijke alinea's en maak een duidelijk onderscheid tussen inleiding, kern en afsluiting.

Soorten argumenten

In een recensie kun je verschillende soorten argumenten gebruiken.

Structurele argumenten

Zijn argumenten over de structuur, de opbouw van het verhaal, over verhaalelementen als tijd, ruimte, plaats, verteller, thema en motieven.

Realistische argumenten

Zijn argumenten over het waarheidsgehalte van het verhaal. Komt het verhaal waarheidsgetrouw over?

Emotivistische argumenten

Zijn argumenten over de gevoelens die het verhaal bij jou oproept.

Morele argumenten

Zijn argumenten over de standpunten van de schrijver, waar je het eens of oneens mee kunt zijn.

Intentionele argumenten

Zijn argumenten over de bedoeling van de schrijver met het verhaal.

Esthetische argumenten

Zijn argumenten waarom je het boek mooi of niet mooi vindt. Ook de stijl van de schrijver valt hieronder.

Bron: *Eldorado*, red. Utrecht/Zutphen, 1998.

8. Presentatie filmopdracht boek 4 (in tweetallen)

Doel

Je wordt je bewust van je kijkgedrag en je leert een boek en een film met elkaar te vergelijken. Ook leer je een mening te formuleren. Daarnaast leer je een presentatie voor een groep te houden.

Instructie

Je leest een boek dat ook verfilmd is. Je vergelijkt beide en de verschillen en overeenkomsten presenteer je in een voordracht.

De spiekbrief met de gegevens van het boek en de film komen in je leesdossier.

Presentatie

Denk om het volgende:

- Maak contact met de klas. Kijk dus iedereen aan.
- Zorg dat je verstaanbaar praat.
 - Praat de klas 'in'.
 - Doe geen hand voor de mond.
 - Ga rechtop staan of zitten.
 - Articuleer duidelijk.
 - Praat niet te snel
 - Doe je jas uit, pet af en kauwgom uit.
- De aandacht vasthouden doe je door:
 - alles goed voor te bereiden;
 - ervoor te zorgen dat de kijker niet wordt afgeleid (bord schoon bijvoorbeeld)
 - je publiek nieuwsgierig te maken (leuke inleiding of videofragment).
- Maak gebruik van plaatjes, foto's, sheets, pc (met beamer), filmfragmenten of het bord.
- Maak altijd een spiekbriefje (de inhoud schematisch). Pas op dat je niet je presentatie gaat uitschrijven anders is de kans aanwezig dat je dat gaat voorlezen.
- Wees altijd enthousiast.

Vorbereidingsfase

Lees het boek en kijk de film. Maak aantekeningen bij het kijken naar de film.

Verwerkingsfase (= presentatie)

Inleiding

- Je geeft een beschrijving van het boek en de film.
- Daarna geef je een motivatie van de boekkeuze.
- Vertel kort iets over de film (acteurs, jaar van uitgave, taal, regisseur).

Kern

- Geef een korte samenvatting.
- Vergelijk het boek met de film. De volgende aspecten kun je aan de orde laten komen:

- thema
 - Komt het thema van de film overeen met dat van het boek?
 - Beschrijf in het kort hoe de thema's worden overgebracht?
- sfeer
 - Wat is verschil tussen boek en film als je let op aankleding van het decor, kleurgebruik, kostumering, muziek, enzovoort?
- hoofdpersoon ten opzichte van acteurs
 - Beschrijf de hoofdpersoon in het boek en in de film. Let op gezichtsuitdrukkingen, kleding, stem.
 - In hoeverre is de acteur belangrijk voor de karakterisering van de persoon?
 - Had je de hoofdpersoon uit het boek anders voorgesteld?
 - Met welke middelen worden het innerlijk en uiterlijk van de personages weergegeven?
- ontwikkeling van de hoofdpersoon
 - Is de ontwikkeling van de hoofdpersoon gelijk in het boek als in de film?
- verhaallijn
 - Komt de verhaallijn in het boek overeen met de verhaallijn in de film?
 - Wat zijn de duidelijke overeenkomsten en wat zijn de verschillen?
 - Welke onderdelen uit het boek zijn geschrapt of gewijzigd? Wat is er toegevoegd?
 - Is de volgorde van de gebeurtenissen gewijzigd? Zo ja, hoe?
- begin en eind
 - Beschrijf hoe enerzijds de film begint en eindigt en hoe anderzijds het boek begint en eindigt.
 - Op welk moment stappen film en boek in het verhaal en wanneer eindigen ze?
- tijd
 - Het boek speelt zich in een bepaalde tijd af. Wordt dit duidelijk in de film en hoe heeft de regisseur dit gedaan?
- plaats
 - Is de plaats van handeling gewijzigd? Zo ja, Hoe?
 - Welke opnameplaatsen zijn gekozen? Hoe zijn die aangekleed?
- perspectief
 - Is er rekening gehouden met het vertelperspectief uit het boek? Zo ja, hoe?
- schrijfstijl
 - Is er rekening gehouden met de stijl van de schrijver? Zo ja, hoe?

Slot

- Geef het oordeel van anderen over het boek en/of de film.
- Geef je eigen oordeel over de verfilming. Dit ondersteun je met argumenten en voorbeelden.

9. Boek 5 met kort verslag

Instructie

Lees een literair boek en maak een kort boekverslag.

Verslag

De volgende onderdelen komen in dit boekverslag:

- Gegevens van het boek (titel, schrijver, jaar en plaats van uitgave)
- motivatie van keuze
- Je oordeel
 - bespreek minstens drie aspecten van het boek
 - ondersteun jouw oordeel met argumenten
 - geef minstens drie citaten om dat te verduidelijken
- Korte samenvatting (100 woorden) van de plot
- Zoek drie citaten die je bijzonder of kenmerkend vindt voor het gehele boek, kopieer ze en leg uit waarom je deze citaten bijzonder of kenmerkend vindt.

10. Toets themaopdracht boeken 6 en 7

Doel

Je kunt een thema herkennen in een verhaal en je kunt verhalen vergelijken waar hetzelfde thema in naar voren komt.

Instructie

In de voorbereiding op de toets lees je twee literaire boeken met eenzelfde thema. Je maakt de voorbereidingsfase en doet de toets.

Toets

Op de toets schrijf je een uiteenzetting waarin je de gelezen boeken met elkaar vergelijkt. Je mag naar de toets de twee boeken meenemen. Ander materiaal mag je niet meenemen.

Vorbereidingsfase

Kies twee boeken met eenzelfde thema. Geef antwoord op de vraag waarom je voor dit thema gekozen hebt. Voorbeelden van thema's: onmogelijke liefde – vrijheid – isolement – geweld – verslaving - vriendschap – ouder / kindrelaties. Op www.leesdossier.info vind je nog meer thema's.

Probeer met behulp van een spindigram zo veel mogelijk gedachten, kreten, associaties te vinden over jouw thema. Bedenk ook titels uit andere media. Maak een structuur voor jouw artikel (komt in je leesdossier) en schrijf jouw artikel (als voorbereiding).

Verwerkingsfase (=toets)

Je schrijft een informatief artikel. De tekst die je schrijft heeft een normale tekstopbouw met inleiding, kern en slot. Een informatief artikel is eigenlijk een uiteenzetting, dus daarmee komt de structuur van je artikel overeen.

Inleiding (2 alinea's)

- Maak duidelijk wat het thema is en vermeld waarom je dat thema gekozen hebt.
- Vermeld boekgegevens (titels, schrijvers, uitgaves).
- Geef een beknopte samenvatting van de boeken.

Kern (minimaal 6 alinea's)

- Je geeft 3 verschillen.
- Je geeft 3 overeenkomsten.
- Je verduidelijkt de verschillen en overeenkomsten met voorbeelden en citaten uit de boeken.

Slot (1 alinea)

- Geef aan in welk boek je het thema het best uitgewerkt vindt.
- Vertel waarom je dat vindt.

Denk om het volgende:

- Bedenk een interessante titel.
- Maak duidelijke alinea's.
- Maak een duidelijk onderscheid tussen inleiding, kern en slot.

11. Poëzieopdracht

Doel

Het doel van deze opdracht is jou in aanraking te laten komen met poëzie. Daarnaast zijn ook de volgende subdoelen aan de orde:

- jou laten nadenken over poëzie;
- jou technische middelen van dichters laten ontdekken in poëzie.

Instructie

Voor deze opdracht lees je 10 losse gedichten (voeg deze toe!) met hetzelfde onderwerp. Je stelt jezelf verschillende vragen over deze gedichten en je maakt een opdracht daarbij.

Vorbereidingsfase

- In de les krijg je theorie over poëzie.
- Zoek tien gedichten rond één thema van gerenommeerde dichters.

Verwerkingsfase

Inleiding

Je geeft aan wat jouw gevoelens, ervaringen en ideeën zijn ten aanzien van poëzie.

Gebruik de volgende vragen:

- Waar denk je aan als je het woord poëzie hoort?
- Wat is een gedicht? Geef kenmerken van een gedicht.
- Ken je gedichten uit je kinderjaren? Zo ja, welke en van wie?
- Lees je wel eens gedichten? Zo ja, wat voor soort? Zo nee, waarom lees je geen gedichten?
- In wat voor stemming denk je dat mensen in het algemeen gedichten lezen?

Motiveer je antwoord.

In wat voor stemming lees jij gedichten?

-Schrijf je zelf wel eens gedichten? Zo ja, waarover? In wat voor stemming schrijf jij gedichten?

Kern

Gebruik de 10 gedichten die je hebt gevonden.

- Beschrijf van elk gedicht kort hoe het thema naar voren komt.
- Welk gedicht vind je het mooist en waarom?
- Schrijf zelf een gedicht met hetzelfde onderwerp als de 10 losse gedichten. Probeer in jouw gedicht een zelfde sfeer terug te laten komen. Let daarbij op het volgende:
 - Je schrijft over wat je voelt bij het lezen van het gedicht (bijvoorbeeld angst, verlangen, eenzaamheid).
 - Je moet vooral proberen nieuwe woorden of beelden te bedenken.
 - Verwerk in ieder geval een stijlfiguur en een beeldspraak in je gedicht.
 - Stoor je niet al te zeer aan de constructie van de zinnen die je maakt. Je mag best wat overdrijven. Als het gevoel dat je wilt uitdrukken maar duidelijk overkomt.

Slot

In het slot verwerk je de antwoorden op de volgende vragen:

- Wat heb ik geleerd van deze poëzieopdracht? (Leg uit)
- Heb ik een ander beeld van poëzie gekregen? (Motiveer je antwoord)
- Kan ik, wat ik geleerd heb, ook in andere situaties toepassen? (Motiveer je antwoord)
- Kijk ik na deze opdracht anders tegen poëzie aan? (Motiveer je antwoord)

12. Literatuurgeschiedenis

Doel

Je neemt kennis van de geschiedenis van de Nederlandse literatuur. Hierdoor kun je stromingen en trends binnen de literatuur beter plaatsen.

Instructie

In de les krijg je informatie over de literatuurgeschiedenis. Verschillende periodes komen aan bod. Kenmerken en beschrijvingen van de literatuur in die periodes worden verduidelijkt aan de hand van teksten en verhalen.

Toets

Je zal getoetst worden op kennis van de verschillende periodes en het herkennen van kenmerken in verhalen van een bepaalde periode.

13. Voorbereiding mondeling

Je sluit je dossier af met een mondelinge toets. Deze wordt afgenomen door jouw docent Nederlands. Je mag deze toets pas laten afnemen als het complete leesdossier 'naar behoren' is afgerond.

In het gesprek wordt gesproken over de ontwikkeling die jij als lezer hebt doorgemaakt de laatste jaren. De volgende onderwerpen kunnen aan de orde komen tijdens het gesprek: de leesautobiografie; jouw planning; jouw voorkeuren; jouw gelezen boeken; de gemaakte opdrachten; de toetsen; jouw meningen over boeken.

Je krijgt een cijfer na dit gesprek.

Als voorbereiding op de mondelinge toets maak je een verslag. Je beschrijft in dit verslag welke ontwikkeling je 'als lezer' hebt doorgemaakt, in hoeverre je houding ten opzichte van lezen en literatuur is veranderd.

Je geeft een verantwoording van keuzes van boeken, schrijvers en artikelen. Geef ook een verantwoording van de werkwijze.

Dit laatste verslag dient als uitgangspunt voor de mondelinge toets 'Literatuur'.

De volgende vragen kunnen je helpen bij de voorbereiding.

Over het werken aan het leesdossier:

- Heb ik me aan de planning gehouden?
- Ben ik problemen tegengekomen?
- Wat kostte me de meeste tijd?
- Wat vind ik van de beoordeling van de docent?
- Werd ik goed begeleid door mijn docent?

Over de gekozen boeken:

- Wat is het mooiste boek dat ik tot nu toe gelezen heb? Waarom?
- Ben ik andere soorten boeken gaan waarderen?
- Welke schrijvers of thema's spreken mij aan?
- Heb ik bepaalde voorkeuren als het gaat om verhaalonderdelen? Bijvoorbeeld:
 - * hou ik bijvoorbeeld meer van een open of een gesloten einde?
 - * hou ik meer van een ik-perspectief of van een personaal verteller?
 - * hou ik van niet-chronologische boeken of juist van chronologische?
- Welke boeken zou ik mijn medeleerlingen aan- of afraden? Waarom?
- Liggen er verbanden tussen verschillende boeken?
- Zijn er overeenkomsten tussen de schrijvers?
- Is mijn top vijf (nu) veranderd ten opzichte van de top 5 in de leesautobiografie?

14. Bronnen

Algemeen

www.studiehuis.net/letterkunde

www.boekenwiki.nl

www.leesdossier.info

www.literatuurplein.nl

www.boekboek.nl

www.boekmagazine.nl

www.boekenwereld.nl

www.literairnederland.nl

Boekwinkels

nl.bol.com

www.proxis.nl

www.boekwinkeltjes.nl

Recensies

boekrecensies.trouw.nl

www.parool.nl/boeken

extra.volkskrant.nl/select/boeken/overzicht.php

www.boekboek.nl

www.recensieweb.nl

home.concepts-it.nl/~coenp/

www.nrcboeken.nl

Boekverslagen

www.scholieren.com

OPDRACHTEN LEESDOSSIER havo

opdracht	boektitel	auteur	periode	ingeleverd
leesautobiografie	x	x	1	
Literaire begrippen 3 verhalen (boek 1)	De Straf Van de Hoge De afgrond		1	
Boek 2			2	
Recensie boek 3			3	
Presentatie boek en verfilming 4			4	
Boek 5			5	
Themaopdracht Boek 6 en Boek 7			6	
Poëzieopdracht (Boek 8)			7	
Literatuurgeschiede nis	x	x	8	
Eindverslag mondeling	x	x	8	

